

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS/ NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

SESOTHO PUO YA LAPENG (HL)

PAMPIRI YA BORARO (P3)

MOTSHEANONG/PHUPJANE 2024

TATAISO YA HO TSHWAYA

MATSHWAO: 100

Tataiso ena ya ho tshwaya e na le maqephe a 12.

KAROLO YA A: MOQOQO**Dintlha tsa tataiso tsa meqoqo****1.1 Dieta tsa tla tsa ntlotlolla letsatsing leo.**

Mofuteng ona wa moqoqo, mongodi o pheta pale kapa o pheta diketsahalo tse etsahetseng. O ka ngolwa ho tswa lehlakoreng lefe kapa lefe.

Dikahare tse ka lebellwang e ka ba tsena tse latelang:

- Moqoqong ona mohlalobuwa a ka qoqa ka mathata a mo hlahetseng ka lebaka la dieta.
- A ka hlalosa maikutlo a hae ka se ileng sa etsahala le hore o ile a etsa jwang.

[50]**1.2 Mekgwa eo tliekefetso e iponahatsang ka yona setjhabeng.**

Moqoqong o hlalolang mongodi o hlalosa ho hong ho dumella mmadi ho itemohela sehlooho se hlalolang ka tsela e hlakileng.

Dikahare tse ka lebellwang e ka ba tsena tse latelang:

- Mohlahlobuwa a ka hlalosa mefuta ya tliekefetso le matshwao a yona ho mohlekefetsuwa.
- A ka fana ka keletso ho mahlatsipa.

[50]**1.3 Ke ne ke qala ho utlwa hore ho ratwa ke ntho e monate hakaalo.**

Mofuteng ona wa moqoqo mohlalobuwa o tebisa maikutlo le ho hlalosa sehlooho ka botebo.

Dikahare tse ka lebellwang e ka ba tsena tse latelang:

- Mohlahlobuwa a ka qoqa ka diketsahalo tse neng di bontsha hore ho ratwa ke ntho e ntle.
- A ka hlalosa maikutlo a hae ka ho ratwa.

[50]**1.4 Inshoreense e ka thusa hape e ka ba kotsi setjhabeng.**

Mofuteng ona wa moqoqo mohlalobuwa o tshehetsa mahlakore a mabedi a taba mme qetellong a hlahise ntlhakemo ya hae.

Dikahare tse ka lebellwang e ka ba tsena tse latelang:

- Mohlahlobuwa a tshohle ka bohlokwa ba inshoreense maphelong a batho.
- A boele hape a tshohle ka dimpe tsa inshoreense maphelong a batho.

[50]**1.5 Ebe ke ketso e nepahetseng ya hore ha lelapa le nka leeto le lelelele matsatsing a phomolo ditho tsohle tsa lelapa di tsamaye ka sepalangwang se le seng?**

Moqoqong ona mohlalobuwa o kgetha lehlakore la hae mme a le tshehetse ka dintlha tse utlwahalang.

Dikahare tse ka lebellwang e ka ba tsena tse latelang:

- Mohlahlobuwa ya tshehetsang lehlakore a ka qoqa ka kotsi e ka hlahelang lelapa lohle ha le tsamaya mmoho.
- Ya hananang le sehlooho a ka bontsha bohlokwa ba hore lelapa le tsamaye kaofela ha le nka leeto matsatsing a phomolo.

[50]

1.6– Setshwantsho sa 1.6, 1.7 le sa 1.8

- 1.8
- Moqoqong ona mohlalobuwa o boha setshwantsho, mme o iqapela sehlooho ka mohopolo wa sehlooho o qholotswang maikutlong a hae.

Dikahare tse ka lebellwang e ka ba tsena tse latelang:

- Moqoqo ona o ka ngolwa ho tswa lehlakoreng lefe kapa lefe, ho latela [50] moelelo oo a o fumanang ka setshwantsho.

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A: 50

TATAISO HO MOTSHWAI**Ho tshwaya tema ya boiqapelo**

Moqoqo o lokela hore o bonahale hore o tshwauwe wa ba wa Abelwa Matshwao ka tshwanelo. Matshwao a abilweng bakeng sa moqoqo, a lokela a be a le bopaki ba hore o tshwauwe ka nepo.

Ho fapana le kgutsufatso, moo ho nang le dipehelo tsa mantswe tse notlehileng, moqoqo wona ke mosebetsi wa boiqapelo. Haeba moqoqo o phalla malebana le boiqapelo ebile o hapa mmadi, ha se toka ho tsepamisa maikutlo ho bolelele feela ho sa tsotellwe dikahare. Molao o ka sehloohong ke wa hore:

Ha ho na dikotlo tse ding tse ka eketswang kaha ruburiki ka boyona e na le dikotlo tsa yona.

MEFUTA YA MEQOQO

Mefuta ya Ditema	Ditema tsa Phetelo/o hlahosang	Ditema tsa Dinnete	Ngangisano/ o sa nkeng lehlakore (Ditema tse susumetsang.)
Sebopeho sa ka ntle	<ul style="list-style-type: none"> Sehlooho Selelekela Mmele Phethelo 	<ul style="list-style-type: none"> Sehlooho Dihloohwana Selelekela Mmele Phethelo 	<ul style="list-style-type: none"> Sehlooho Selelekela Mmele Phethelo
Sebopeho sa seratswana	<p>Mohato/Setepe Moralo wa mantlha o hatellang hodima ditsela tse itseng tsa ho etsa dintho le tsa phetelo tse itshetlehileng hodima tlhahlamano ya diketsahalo ho latela nako.</p> <ul style="list-style-type: none"> Polelo ya mohopolo wa sehlooho Dipolelo tsa tlatsitso ho bontsha tlhahlamano ya diketsahalo. 	<p>Ketane Dipolelo tse hlahang di latelana di hokahantswe ke polelo e tlang pele.</p> <ul style="list-style-type: none"> Polelo ya mohopolo wa sehlooho Dipolelo tsa tlatsitso 	<p>Mokolokotwane Mathathama a dingangisano/dinnete tse phaelletseng ho tshehetsa ntlha e itseng.</p> <p>Botsitso Ho tshehetsa mahlakore ka bobedi ka dingangisano tse lekalekanang mabapi/kgahlanong le nthakgolo, e le ho fana ka tekatekano lehlakoreng ka leng.</p> <p>Ngangisano: Selelekela – nthakemo e hlake Mmele:</p> <ul style="list-style-type: none"> Polelo ya mohopolo wa sehlooho Dingangisano tse latelwang ke ditlhaloso <p>Phethelo:</p> <ul style="list-style-type: none"> Dikgothaletso Kgutsufatso/phethelo Nthakemo e hlahelle <p>O sa nkeng lehlakore: Selelekela – nthakemo e hlake Mmele:</p> <ul style="list-style-type: none"> Polelo ya mohopolo wa sehlooho Dipolelo tse tshehetsang Dintlha tse kgahlanong le sehlooho hammoho le mabaka. <p>Phethelo:</p> <ul style="list-style-type: none"> Dikgothaletso Kgutsufatso/phethelo Nthakemo e hlahelle
Makgetha (Matshwao)	<ul style="list-style-type: none"> Di re qoqela ka pale e mabapi le motho/batho, sebaka le nako ya diketsahalo. Di na le mopheti kapa mongodi wa pale. 	<ul style="list-style-type: none"> Fana ka tsebo kapa tlhahisoleseding ya nnete. 	<ul style="list-style-type: none"> Di ikemiseditse ho hohela/ho okaoketsa maikutlo kapa diketso tsa mmadi.
Makgetha a puo	<ul style="list-style-type: none"> Puo ya semmuso kapa eo e seng ya semmuso Lekgathe lefetile le sebediswa haholo. Mahokedi a kang kamora, yaba, pele ho moo, pele, kahoo, jj. 	<ul style="list-style-type: none"> Puo ya semmuso Lekgathe lelwale le a sebediswa. Puo e sa bontsheng maikutlo a mongodi Jakone (puo e sebediswang lekaleng le ikgethileng la tsa mosebetsi.) Sehalo sa semmuso 	<ul style="list-style-type: none"> Puo e tobang taba e a sebediswa. Puo ya bonono, e kang ya mekgabisopuo. E hlaha eka e tseba matswalo le ditabatabelo tsa rona kahoo di sebedisa monyetla oo ho okaoketsa maikutlo a babadi. E hlaha dikgopolotaba eka ke taba. ditshwantsho & tshebediso ya mmala. Dingangisano tse sekametseng lehlakoreng le le leng.

ELA TLHOKO:

- Sebedisa ruburiki ena e latelang ka nako tsohle ha o lekanyetsa meqoqo.
- Matshwao a 0–50 a arotswe ho ya ka dikgato tse 5 tsa ditlhaloso tsa phihlello.
- Lekgetheng la Dikahare, Puo le Setaele, tlhaloso e nngwe le e nngwe ya phihlello e arotswe habedi ho hlaha boemo bo hodimo le boemo bo tlase; boemo bo bong le bo bong bo na le tlhaloso ya bona.
- Lekgetha la Sebopeho lona ha le a arolwa ka bokgoni bo nang le boemo bo hodimo le bo tlase.

KAROLO YA A: RUBURIKI YA HO LEKANYETSA MOQOQO – (MATSHWAO A 50) SESOTHO PUO YA LAPENG (HL) – SLKT

Makgetha a ho lekanyetsa		Phihlello e babatsehang	Phihlello e supang bokgoni	Phihlello e mahareng	Phihlello ya motheo feela	Phihlello e haellang
DIKAHARE LE MORALO Nehelano ya sehlooho: tlhophiso ya mehopolole dintlha, kelohloko ya baamohedi ba ditaba, maikemisetsa le maemo	<u>Boemo bo hodimo</u>	28–30 -nehelano e bontshang kutlwisiso e babatsehang ya sehlooho e supang bokgoni bo ikgethang -mehopole e bontsha boqhetseke, e phephetsa monahano, mme ke e sutsitseng -e hlophisitswe ka tsela e ikgethang/babatsehang, mme e momahane ka tshwanelo ho kenyelleditswe selelekela, mmele le qetelo.	22–24 -nehelano e ralehileng hantle haholo -mehopole e tsamaellana le sehlooho ka botlalo, e a kgahlisa, mme e na le bopaki ba mehopolole e sutsitseng -o hlophisitswe hantle haholo, mme o momahane ka tshwanelo ho kenyelleditswe selelekela, mmele le qetelo.	16–18 -nehelano ke e kgotsofatsang ditlhoheho; -mehopole e momahane ka tsela e kgotsofatsang le e kgodisang; -o hlophisitswe ka tsela e utlwisisehang mme o momahane ka tshwanelo ho kenyelleditswe selelekela, mmele le qetelo.	10–12 -nehelano e momahane mona le mane; -mehopole ke e seng ya boiqapelo, mme e sa hlakang; -ho na le bopaki bo seng bokae ba tlhophiso le momahano ya nehelano.	4–6 -nehelano e tswile lekoteng hohang; -mehopole ke e sa tsepamang e dubakaneng; -ha e utlwahale, mme dintlha di a phetakakwa; -ha e a hlophiswa ka tshwanelo le momahano ha e yo.
		25–27 -mosebetsi o tswileng matsoho leha o haellwa ke dintlha tse ikgethang tsa moqoqo o babatsehang; -mehopole ke e sutsitseng mme e bontsha boqhetseke; -o hlophisitswe hantle haholo ka tsela e ikgethang, mme o momahane ka tshwanelo ho kenyelleditswe selelekela, mmele le qetelo.	19–21 -Nehelano e radilweng hantle; -mehopole ke e loketseng mme ke e thahasellisang -o hlophisitswe hantle ka tsela e bontshang bokgoni, mme o momahane ka tshwanelo ho kenyelleditswe selelekela, mmele le qetelo.	13–15 -nehelano e a kgotsofatsa leha e sa hlaka mona le mane -mehopole e momahane le ho kgodisa ka tsela e mahareng -ho na le tlhophiso le momahano e itseng ho kenyelleditswe selelekela, mmele le qetelo.	7–9 -nehelano bohole e tswile lekoteng -mehopole ha e a momahana ka tshwanelo, mme e a lahlehisa -nehelano e na le bopaki bo fokolang haholo ba tlhophiso le momahano.	0–3 -boiteko ha bo yo ba ho arabela sehlooho -mehopole e tswile lekoteng ka ho phethakala, ha e a nepahala -nehelano ha e a tsepama sehloohong, mme e dubakane.
MATSHWAO A: 30						
PUO, SETAELE LE TOKISO YA DIPHOSO Sehalo, reijisetara, setaele, tlhotlontse ke tse lokelang sepheo/tshusumetso le maemo Kgetho ya mantswa Tshebetsiso ya puo le tiwaelo, matshwao a ho bala le mopeleto	<u>Boemo bo hodimo</u>	14–15 -sehalo, reijisetara, setaele tlhotlontse di loketse sepheo ka tsela e babatsehang, baamohedi ba ditaba mmoho le maemo; -tshebetsiso ya hae ya puo e a ikgetha, mme e bontsha boitshupo ka tsela e tsoteng -o sebedisitse sehalo se sefutho mme se susumetsang ka tsela e ikgethang -o batla o hloka diphoso tsa puo le tsa mopeleto; -o radilwe ka bokgoni bo tsoteng haholo.	11–12 -sehalo, reijisetara, setaele le tlhotlontse di loketse sepheo, baamohedi ba ditaba mmoho le maemo haholo; -tshebetsiso ya puo e matla mme ho sebedisitse sehalo se loketseng ka nako tsohle; -boholo ba mosebetsi ha o na diphoso tsa tshebetsiso ya puo le mopeleto; -o radilwe hantle haholo.	8–9 -sehalo, reijisetara, setaele le tlhotlontse di loketse sepheo, baamohedi ba ditaba mmoho le maemo -tshebetsiso ya puo ke e loketseng, mme e fetisa moelelo ka tshwanelo -puo ya bonono ke e loketseng, mme e sebedisitse ka tshwanelo -sehalo se sebedisitse ka tshwanelo: -o radilwe ka tsela e mahareng feela	5–6 -sehalo, reijisetara, setaele le tlhotlontse ha di a lokela sepheo, baamohedi ba ditaba mmoho le maemo -puo e sebedisitse feela ka tsela ya motheo -sehalo mmoho le moelelo o hlalishang ke tema ke tse sa lokelang -ho sebedisitse tlhotlontse ya motheo feela	0–3 -puo e sebedisitswe ha se e utlwisisehang -sehalo, reijisetara, setaele le tlhotlontse ha di a lokela baamohedi ba ditaba, sepheo le maemo -tshebetsiso ya tlhotlontse e haellang haholo hoo nehelano e sa utlwisisehang
		13 -tshebetsiso ya puo ke e matla mme e loketseng maemo -o batla o hloka diphoso tsa puo le tsa mopeleto; -o radilwe ka bokgoni bo tsoteng.	10 -tshebetsiso ya puo ke e nepahetseng, mme e susumetsang sehalo sa tema -sehalo ke se matla mme se loketseng; -ho na le diphoso tse seng kae tsa puo le tsa mopeleto; -o radilwe hantle.	7 -tshebetsiso ya puo ke e kgotsofatsang leha ho na le ho se tsamaellane mona le mane -Ka kakaretso sehalo ke se loketseng leha puo ya bonono e le e haellang	4 -puo ke ya motheo feela, mme e sebedisitse ka tsela e haellang -popeho ya dipolelo ke e tshwanang e se nang motswako -tlhotlontse e haella haholo feela	
MATSHWAO A: 15	<u>Boemo bo tlase</u>					
SEBOPEHO Makgetha a tema: popeho ya dipolelo le kgodiso ya diratswana.		5 -kgodiso ya sehlooho ke e babatsehang -katoloso ya mehopolole ya sehlooho ke e ikgethang -dipolelo le diratswana di bopilwe ka tsela e ikgethang	4 -mehopole ke e hodisang sehlooho ka tshwanelo -momahano e bopilweng ke e supang bokgoni; -dipolelo le diratswana di bopilwe hantle haholo	3 -mehopole ke e loketseng e hodisang sehlooho ka tsela e mahareng -dipolelo le diratswana di bopilwe hantle; -moqoqo o ntse o hlalisa moelelo.	2 -e meng ya mehopolole ke e utlwahalang -dipolelo le diratswana di na le diphoso -moqoqo o a utlwisiseha leha o le diphoso tse itseng	0–1 -mehopole ya bohlokwa e a haella -dipolelo le diratswana tse hlalishitswe ke tse fosahetseng -moqoqo ha o na moelelo o lebeletsweng
MATSHWAO A: 5						

SENOTLOLO SA HO TSHWAYA:

Makgetha a tekanyetso	Matshwao	Senotlolo
Dikahare le Moralo	30	DM =
Puo le Setaele le Tokiso ya diphoso	15	PST =
Sebopeho	05	Seb =
Matshwao ohle	50	

KAROLO YA B: DITEMA TSA KGOKAHANANO**POTSO YA 2****2.1 IMEILI****Sebopeho**

- Mongodi le mongollwa ba lokela ho ba le diaterese tsa imeili.
- Diaterese tsa batho ba bang ba ka romellwang molaetsa oo, di ba le sebaka sa tsona ka tlasa ya ya romellwang molaetsa. Sebaka seo se hlaliswa ka ditlhaku tsa Cc, mme diaterese tsa imeili tsa batho bao di a hlalella.
- Ho ka boela ha ba le batho ba bang hape ba ka romellwang molaetsa oo empa diaterese tsa diimeile tsa bona di sa hlalelle moo molaetseng, mme sebaka seo se hlaliswa ka ditlhaku tsa Bcc.
- Ka mora sebaka sa diaterese ho ba le sebaka sa ho ngola sehlooho sa molaetsa. Sehlooho sa molaetsa wa imeili se lokela ho ngolwa hantle, se hlake, se utlwisishe.

Dikahare tse ka lebellwang:

Mohlalobuwa o ngola imeili e yang bankeng ka sepheo sa ho kopa karete e nngwe ya banka.

[25]**2.2 LENGOLO LA SEMMUSO****Sebopeho**

- Diaterese di pedi;
- *Aterese ya mongodi* wa lengolo e ngolwa ho tloha mahareng a leqephe ho leba ka letsohong le letona, e nto latelwa *ke letsatsi, kgwedi le selemo*, feela jwalo ka lengolo la setlwaedi;
- *Aterese ya ya ngollwang* (moamohedi) e ngolwa ka letsohong le letshehadi. Aterese ya moamohedi e etellwe pele ke maemo a tshebetso a ya ngollwang, ebe ho latela aterese ya hae ka botlalo;
- Tlasa aterese ho ngolwe tumedisio (Monghadi, Mofumahadi kapa Mofumahatsana le Mohlomphehi) ka botlalo.
- Tlasa tumedisio ho ngolwa *mola wa sehlooho* – o totobatsang sepheo sa lengolo leo;
- Kamora mola wa sehlooho ho ngolwa seratswana sa selelekela seo e leng ntshetsopele ya ditaba;
- Ho feta mona seratswana se seng le se seng ke se matlafatsang mehopolo e fapaneng ya taba eo ho buuwang ka yona. Ho siuwe mola pakeng tsa diratswana;
- Qetelo le yona ke ya puo ya semmuso, mme e ka ngolwa e le 'Ka botshepehi', 'Wa tsena', 'Ka boikokobetso', jj.
- Ya ngolang lengolo o lokela ho saena pele, a nto ngola lebitso la hae ka botlalo ka tlase.

Dikahare tse ka lebellwang:

Mohlalobuwa o ngola lengolo lena ho thoholetsa Letona ka tshehetso ya lona ho baithuti ba itlhommeng pele diphethong tsa naha.

[25]

2.3 RAPOROTO

Ena ke tlaleho e tlalehang ka ketsahalo ya ngwana a ileng a wela nokeng.

Sebopeho

- Sebaka, nako le letsatsi la ketsahalo,
- Mabitso a motho ya amehang ketsahalong eo ho tlalehwang ka yona.
- Tlhaloso ya ketsahalo eo,
- Dikgato tse nkuweng ka mora ketsahalo eo,
- Batho ba bang ba boneng ketsahalo eo,
- Mabitso a motho ya fanang ka tlaleho.

Dikahare tse ka lebellwang:

Mohlalobuwa a tlalehe ka ketsahalo eo a e boneng ha ngwana a wela nokeng.

[25]**2.4 TEKOLOKAKARETISO****Sebopeho**

- E ngolwa ho hlaha ntlhakemong ya mongodi mme o sebedisa maemedi a motho wa pele kapa a mmui.
- Ntlhakemong ya hae mongodi a hlahise mahlakore ka bobedi, tse ntle le tse mpe tsa seo a ngolang ka sona;

Dikahare tse ka lebellwang:

- Mohlahlobuwa a bue ka botle ba buka eo.
- Mohlahlobuwa a bue ka bobedi bo ka tliswang ke buka ena.
- A ntano phethela ka dintlafatso tse ka etswang bukeng eo.

[25]**2.5 PUISANO****Sebopeho:**

- E ngolwa e le ho puo ya mmui;
- Matshwao a di-a-bulwa-di-a-kwala ('...') ha a sebediswe;
- Lebitso la sebui le ngolwe ka letsohong le letshehadi la leqephe, le bile le latelwa ke letshwao la kgutlopedi (jk. Moleboheng:);
- Polelo e nngwe le e nngwe e lokela ho ba le karabelo ya polelo e sa tswa buuwa;
- Sehalo le puo e sebediswang di tla itshetleha kamanong ya dibui;
- Ho tlole mola dipakeng tsa sebui ka seng ho etsa hore mosebetsi o balehe habonolo esita le ho ba makgethe.

Dikahare tse ka lebellwang:

Mohlalobuwa o ngola puisano e dipakeng tsa Dineo le seletsi sa mmimo, DJ Bobs se hlolehleng ho iponahatsa moketjaneng wa letsatsi la tswalo la Dineo empa se lefilwe.

[25]

2.6 PUO

Sebopeho

- Pulo e ka ba polelo kapa polediso ya bohlale, e tla hohela le ho qahamisa ditsebe tsa bamamedi;
- Dintlha di hlophiswe ka boqhetseke hore puo e phalle;
- Dipolelo e be tse kgutshwane, tse kenyeleditseng bonono ho natefisa;
- Puo e phalle: ho be le selelekela, mmele wa dintlha tse momahaneng le qetelo e monate;
- Dintlha e be tse kgolwehang.

Dikahare tse ka lebellwang:

Mohlalobuwa a ngole puo eo a tlang ho nehelana ka yona phuthehong letsatsing leo ho amohelwang moruti ka lona.

[25]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B:	50
MATSHWAO OHLE A PAMPIRI ENA:	100

KAROLO YA B: DITEMA TSA KGOKAHANO**Ho tshwaya tema ya boiqapelo**

Tema ya kgokahano ha e a tshwanela hore e hloke disimbolo tsa ho tshwaya ho bontsha hore e badilwe ya ba ya abelwa matshwao ka nepo. Matshwao a abilweng bakeng sa tema ya kgokahano, a lokela a be le bopaki ba hore e tshwauwe ka tshwanelo.

Ho fapana le kgutsufatso, moo ho nang le dipehelo tsa mantswe tse notlehileng, tema ya kgokahano yona ke mosebetsi wa boiqapelo. Haeba tema e phalla malebana le boiqapelo ebile e hapa mmadi, ha se toka ho tsepamisa maikutlo ho bolelele feela ho sa tsotellwe dikahare. Molao o ka sehloohong ke wa hore:

Ha ho na dikotlo tse ding ka eketswang kaha ruburiki ka boyona e na le dikotlo tsa yona.

ELA TLHOKO:

- Sebedisa ruburiki ena e latelang ka nako tsohle ha o lekanyetsa ditema tsa kgokahano.
- Matshwao a 0–25 a arotswe ho ya ka dikgato tse 5 tsa ditlhaloso tsa phihlello.

RUBURIKI YA HO LEKANYETSA TEMA YA KGOKAHANO – SESOTHO PUO YA LAPENG [MATSHWAO A 25]

Makgetha a ho lekanyetsa	Phihlello e babatsehang	Phihlello e supang bokgoni	Phihlello e mahareng	Phihlello ya motheo feela	Phihlello e haellang
DIKAHARE, MORALO LE SEBOPEHO (Nehelano le mehopolo) Ho rala, ho hlophisa mehopolo Kelohlolo ya maikemisetso, baamohedi ba ditaba le matshwao/makgetha a tema le maemo MATSHWAO A: 15	13–15 -Nehelano e babatsehang ya sehlooho e supang bokgoni bo ikgethang -Mehopolo e matla e sutsitseng -Tsebo e batsi ya makgetha a mofuta ona wa tema -Nehelano ha e kgere e tsepame sehloohong -Mehopolo le dikahare ke tse momahaneng, tse hlalositsweng ka botebo, mme dintlha di tshehetsa sehlooho -Sebopeho ke se loketseng se nang le diphoso tse mmalwa feela. -Sebopeho ke se nepahetseng	10–12 -Nehelano e ntle haholo e bontshang tsebo e ntle ya makgetha a mofuta ona wa tema -Nehelano ha e kgere e tsepame sehloohong -Mehopolo le dikahare ke tse momahaneng, tse hlalositsweng ka botebo, mme dintlha di tshehetsa sehlooho -Sebopeho ke se loketseng se nang le diphoso tse mmalwa feela.	7–9 -Nehelano e lekaneng e bontshang tsebo ya makgetha a mofuta ona wa tema -Nehelano e na le tsepame e itseng feela sehloohong mme ho na le ho kgera ho itseng -Mehopolo le dikahare di na le momahano e amohelhang -Ke dintlha tse itseng feela tse tshehetsang sehlooho -Ka kakaretso sebopeho ke se loketseng empa se nang le diphoso tse itseng	4–6 -Nehelano ya motheo e bontshang tsebo ya makgetha a itseng feela a mofuta ona wa tema -Nehelano ha e a tsepame sehloohong ka ho phethahala mme e a kgera -Mehopolo le dikahare ha se ka mehla di momahaneng -Sehlooho se tshehetswa ke dintlha tse itseng feela -Sebopeho se fofo feela, mme se na le bohlotso bo boholo	0–3 -Nehelano e totobatsa kgaello ya tsebo ya makgetha a mofuta ona wa tema -Moelelo o nyotobetswa ke ho kgera ho hoholo -Mehopolo le dikahare ha di na momahano -Ke dintlha tse mmalwa haholo tse tshehetsang sehlooho -Ha ho na boiteko bo entsweng ho sebedisa sebopeho se nepahetseng
PUO, SETAELE LE TOKISO YA DIPHOSO Sehalo, rejistara, setaele, maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo. Tshebediso ya puo, tlwaelo ya tshebediso ya puo, kgetho ya mantswe, matshwao a puo le mopeleto. MATSHWAO A: 10	9–10 -Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontswe di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo ka tsela e babatsehang -Tshebediso ya puo e nepahetse ebile e bopehile hantle haholo -Nehelano ha e na diphoso	7–8 -Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontswe di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo hantle -Ka kakaretso tshebediso ya puo ke e nepahetseng e bileng e bopehile hantle -Tshebediso ya tlotlontswe e ntle haholo -Nehelano boholo ha e na diphoso	5–6 -Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontswe di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo -Nehelano e na le diphoso tse itseng tsa tshebediso ya puo -Tshebediso ya tlotlontswe ke e lekaneng -Diphoso ha se tse nyotobetsang moelelo	3–4 -Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontswe di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo hanyane -Tshebediso ya puo e fosahetse ebile e tletse diphoso tse ngata -Tshebediso e seng kae ya tlotlontswe -Moelelo o nyotobeditse	0–2 -Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontswe ha di dumellane le maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo -Nehelano e tletse diphoso e dubakane -Tlotlontswe ha e dumellane le maemo -Diphoso di nyotobeditse moelelo haholo.

SENOTLOLO SA HO TSHWAYA:

Makgetha a Tekanyetso	Matshwao	Senotlolo
Dikahare, Moralo le Sebopeho	15	DMS. =
Puo, Setaele le Tokiso ya diphoso	10	PST =
Matshwao ohle	25	